

הרהורים יבשים על ימים רטובים

ביקור בעולם התחתון של תל באר שבע

זה טבע האדם: ה"יש" אינו מלהיב; הנפש עורגת אל ה"אין". שיטפון פה ושיטפון שם עדיין אינם חורף. מפלס הכינרת הוא נושא לשיחות סלון. אין מים אבל איש אינו מונוע ממנהרות שטיפת הרכב לבזוז מים בששון. במו ידינו אנחנו מייבשים את הארץ הזבה חלב ודבש. מתקני התפלת מים כחול-לבן נמכרו זה מכבר לארצות היובש, בעוד אצלנו דשדשו ודיברו על צינור פלסטיק מאלומיניום שיזרים מים מטורקיה. הסנדלר היחף נזכר פתאום שהגיעה השעה שיתפור לעצמו נעליים. בחוף אשקלון ובחוף פלמחים כבר מתפילים מים, אך המצוקה עדיין רבה.

הרהורים יבשים על ימים רטובים תקפו אותי כשהייתי עמוק באדמה, במפעל המים הקדום שנתגלה, נחפר ונפתח לציבור בגן הלאומי תל באר שבע. לא צריכים להזדרים עד לשם כדי להיווכח כמה חשובים המים. כבר ראינו מפעלי מים קדומים בתל חצור, בציפורי, במגידו, בגבעון ובתל גזר; אמות המים לעכו, לקיסריה, לירושלים ולהרודיון; המאגרים במצדה, בשבטה, בעבדת ובמקומות נוספים ששכחתי. מקורות המים באתרים שהזכרתי היו מי תהום שנחצבה הדרך אליהם, מעיינות ששפיעתם נותבה אל צרכני המים, או בורות שאגרו מי נגר. אבל כאן, בתל באר שבע, לא יכלו לסמוך רק על מי הבאר שנכרתה מחוץ לשער העיר וסמוך לו. התל חבוק בחיק שני נחלי אכזב: נחל באר שבע ונחל חברון, המתאחדים בקרבתו. "והיה כי תקראנה מלחמה", ככתוב בספר שמות, תהיה הבאר מחוץ לחומה ומגני העיר יתייבשו בצמא. לכן נחצב מפעל המים בתוך העיר,

ההנדסי והפיזי שהושקע כדי להבטיח מים לתושבי התל, הרי שהמשוואה: מים = חיים, מפילה את המירכאות מן הקלישאה החבוטה והמליצית. דרך ארוכה עשינו מאותם ימים רחוקים אל ימי סיבוב הברז ו"סובי סובי ממטרה".

לאחר שחוצים חמישה חללי מאגר מגיע המבקר ליציאה המסנוורת והמסמאת עיניים. מול פתח היציאה נראה הקצה של תעלת ההזנה שהוליכה מי שיטפונות אל המאגר. מעבר לה, מחוץ לגדר הגן-הלאומי, מתפתל אפיקו היבש של נחל חברון שגם הוא, כמונו, משתוקק למלא את תפקידו ולהוליך מים, אך אלה, למרבה הצער, באים בקמצנות של סקוטי. בצאתי אל אור השמש, מתפעל מחריצותם של הקדמונים, הבנתי שוב: מים, רבותי, מים - יקרים כל כך, קצובים כל כך ואנו בזבזנים כל כך.

שפתיחתו לציבור ארכה שנים רבות. המים הגיעו אל מפעל המים ממי השיטפונות של נחל חברון באמצעות תעלה בנויה שהוליכה מים בין החומות, אל המאגר.

יש מה לראות בתל, שנמצאו בו שרידים בני 6,000 שנה, אבל הפעם נחטט בקרביו. הכניסה אל מפעל המים נמצאת בתחתיתו של פיר אנכי בעומק 20 מ'. ככל שנתבשל בחום הנגבי, בבטן התל קריר עד נעים. שביל ההליכה חוצה אולמות מאגר גדולים שנחצבו בסלע קירטון רך (הכול יחסי, כן?) שקירותיהם מטויחים טיח עבה, למניעת חלחול, כמובן. קירות תמך נועדו למנוע קריסה, אך לא היה בכוחם למנוע התמוטטות כתוצאה מרעידת אדמה שהתרחשה כנראה לפני למעלה מ-2,000 שנה. כשעומדים בחללים הגדולים בתל באר שבע תחתית, כשחושבים על המאמץ

